

**A pénzügyi kultúra és a tudatosság szintjének felmérése a
Soproni Egyetem hallgatói körében – A 2022. évi kérdőíves
kutatás eredményeinek bemutatása**

*Assessment of the level of financial literacy and awareness
among students of the University of Sopron – presentation
of the results of the 2022 research*

Hoschek Mónika¹ – Szóka Károly²

Abstract: Financial issues are a common challenge for many individuals, particularly for young people who are either fresh out of school or currently pursuing higher education. Navigating through a plethora of information and determining the reliability of sources is crucial in making sound economic and financial decisions; nor what knowledge they get at university. The ability to do so is typically referred to as financial literacy, economic competence, or economic literacy. In the fall of 2022, the University of Sopron initiated a study to measure financial literacy among its students. The research is ongoing and the focus of this article is to provide an overview of financial literacy, its essential components, and the findings of our primary research conducted among students in two faculties of the university, with different work schedules. A questionnaire survey was administered to 169 respondents, and the data was analyzed using descriptive statistics. The results of the survey revealed that while the financial literacy levels of students in the two faculties differed, their attitudes and future plans regarding financial matters were similar. However, differences were observed between the responses of full-time and part-time students.

Keywords: *statistical analysis, financial literacy and awareness, education*

JEL Codes: *C10, D91, I22*

¹ Dr. HOSCHEK, Mónika PhD., egyetemi docens (Associate Professor)
Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar, Sopron
(University of Sopron Alexandre Lamfalussy Faculty of Economics)
(hoschek.monika@uni-sopron.hu)

² Dr. SZÓKA, Károly PhD., egyetemi docens (Associate Professor)
Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar, Sopron
(University of Sopron Alexandre Lamfalussy Faculty of Economics)
(szoka.karoly@uni-sopron.hu)

Absztrakt: Mindennapi életünk pénzügyei kihívások elé állít minket, de különösen a fiatalokat, akik most kerültek ki az iskolapadból, vagy éppen egyetemi hallgatók lettek. Rengeteg információ zúdul ránk, fontos kérdés, hogy megértjük-e azokat, nem mindegy, honnan származnak a döntéshez szükséges információk, ahogyan az sem, milyen ismereteket kapnak meg az egyetemen. A jó gazdasági, pénzügyi döntés meghozásának képességét általában gazdasági kompetenciának, gazdasági műveltségnek vagy pénzügyi kultúrának nevezik. Ennek mérésével kezdtünk el foglalkozni 2022 őszén, a Soproni Egyetemen, a kutatás jelenleg is zajlik, illetve folytatódik. Cikkünkben áttekintjük a pénzügyi kultúra fogalomkörét, annak lényeges, meghatározó elemeit, és bemutatjuk primer kutatásunkat, melyet az egyetem két karán, két különböző munkarendben tanuló hallgatói körében végeztünk. A kérdőíves felmérés alapján 169 fő adatait a leíró statisztika eszközeinek segítségével elemeztük. A lekérdezésben részt vett megkérdezettekéről elmondhatjuk, hogy bár a két kar hallgatói különböző pénzügyi ismeretekkel rendelkeznek, de jó néhány kérdésben hasonlóképpen gondolkodnak, cselekednek vagy éppen terveznek majd a jövőben cselekedni. Ugyanakkor a nappali és levelező képzésben részt vevők válaszai között már kimutathatók jelentősebb különbségek.

Kulcsszavak: statisztikai elemzés, pénzügyi kultúra és tudatosság, oktatás

JEL-kódok: C10, D91, I22

Bevezetés

Gyorsan változó világunkban olyan társadalmi és gazdasági jelenségekkel találkozunk, melyek kihatnak mindennapjainkra, melyeket ismernünk kell. Olyan kérdések, feladatok kerülnek elő napi szinten, melyekre reagálnunk kell, ezekre – lehetőség szerint – átgondolt és sokszor gyors válaszokat kell adnunk. Ezek közül jó pár pénzügyi, vagy nagyban érinti a pénzügyi területeket, szükséges hozzá egyfajta gazdasági, pénzügyi ismeret, szaktudás. Úgy is megközelíthetjük e kérdéseket, hogy hátrányt szenved el az, aki nem, vagy csak kevéssé ért a pénzügyekhez, így elmondhatjuk, hogy mindeképpen fontos a naprakész és széles körű pénzügyi ismeretek birtok-

lása, magabiztos használata. Ezt mondani könnyű, megvalósítani nem annyira – mondhatják erre sokan. Éppen ezért nagyon fontos a megfelelő pénzügyi tudás, a készségek megszerzése, illetve ezek fejlesztése.

A pénzügyi kultúra, a pénzügyi tudatosság kialakítása, annak emelése fontos téma, ezzel sok szakértő foglalkozik ma már, a kihívásokra reagálni kell. Szerencsére ezt a kormányok is felismerték, így szinte minden országban különböző szintű erőfeszítéseket tettek már, illetve az állami szabályozás is erősebb lett. A hitelintézetek is felismerték, hogy a pénzügyi tájékozottság szintjének növelése számukra is hasznos, mivel pénzügyileg jól képzett fogyasztók fognak a jövőben tudatos és helyes pénzügyi döntéseket hozni banki ügyeikkel kapcsolatban (Kovács & Szóka, 2020).

Tanulmányunkban röviden áttekintjük a pénzügyi kultúra és tudatosság főbb jellemzőit, illetve megközelítéseit. Ezek után következik a primer kutatásunk és annak eredményeinek bemutatása, melyben a Soproni Egyetem hallgatóinak a hozzáállását és viszonyát vizsgáltuk a pénzügyi tudatossághoz, 2022 őszén. Előzetesen hipotéziseket állítottunk fel, majd az eredmények alapján megvizsgáltuk azokat, illetve következtetéseket vontunk le. A kutatás nem ért véget, ez egy folyamat eleje, melyet szeretnénk még éveken át folytatni, illetve összehasonlító elemzéseket elvégezni az egyetemre bekerülő és az azt befejező hallgatók pénzügyi tudása, annak szintje között, mely érinti a pénzügyi tudatosság témakörét is. Fontosnak tartjuk, hogy a fiatal felnőttek úgy kerüljenek ki az iskolapadból, esetünkben úgy kapjanak diplomát, hogy megfelelő pénzügyi ismeretekkel rendelkezzenek.

A kutatás eredménye – természetesen több évet kell még vizsgálni – azt a célt szolgálja, hogy megismerjük a jelenlegi attitűdjeiket, szokásait, tudásukat, megvizsgálva azok változásait, a tendenciákat, hangsúlyokat keresve azokban. Szintén fontos, hogy az eredmények alapján tovább fejlesszük, finomítsuk az oktatási anyagokat (nudge eszköztár használata), hogy azok még tudatosabban és célzottabban legyenek összeállítva, átadva és számon kérve. Ennek az útnak az első lépése ez a felmérés, melyben folyamatosan szeretnénk bővíteni a hallgatói létszámot és a karokat számosságát is, illetve szintén értékes tapasztalatok vonhatók majd le a végzősök körében megismételt későbbi felméréssel is.

A pénzügyi kultúra és tudatosság

Az mindenki előtt ismert, hogy Magyarországon – és más országokban is – a pénzügyi kultúra szintje nem elég magas, a pénzügyi ismeretekben való jártasság még jócskán fejlesztendő. Hazai és nemzetközi kutatások és elemzések is kimutatták ezt, azaz, hogy van még hova fejlődni. A 2008-as gazdasági válság is rámutatott, hogy a társadalom széles rétegei kevés és hiányos ismerettel rendelkeznek az adott pénzügyi eszközök és termékek működésével kapcsolatban. Így már akkor egyre nagyobb figyelmet kaptak a fiatalokat megcélzó pénzügyi kultúra témájú kutatások, hiszen csak úgy lehet pénzügyileg stabil társadalmat kialakítani, ha már fiatal korban elkezdik a pénzügyi edukációt (Gerencsér & Csiszárík-Kocsir, 2024). Szerencsére több pozitív elmozdulás is történt az elmúlt években, például 2017-ben került sor a lakosság pénzügyi tudatosságát fejlesztő stratégia elfogadására. Az elkészült stratégia hét évet ölelt fel 2017-től 2023-ig, támaszkodott az eddig elért eredményekre, programokra és azokra építve alakította ki a hét pontot tartalmazó stratégiai célkitűzéseit, melyek többek között a köznevelés rendszerén belüli valós pénzügyi edukáció kereteinek megteremtésére, erősítésére, a tudatos pénzügyi magatartás alapjainak és a háztartások pénzügyi stressztűrő képességének erősítésére és a körültekintő pénzügyi döntéseket előmozdító szemlélet megteremtése irányultak (Kocsis & Nagy, 2015). Az Állami Számvevőszék több kutatást is indított, a Magyar Nemzeti Bank több pályázatot is meghirdetett e témában, és több pénzintézet, mint például az OTP Bank NyRt. is alapítványt hozott létre illetve vetélkedőt indított útnak. Az oktatásnak ebben nagyon fontos szerepe van, már az általános iskolától kezdve, így szerencsére a 2010-es évektől már több ilyen edukációs program elindult, mint például a Nemzeti Alaptanterv módosítása, a Pénz7, ami a középiskolások tematikus hete minden tavasszal (Kovács & Szóka, 2021; Prégler & Kovács, 2023).

De nézzük meg, mit hívunk pénzügyi kultúrának, illetve pénzügyi tudatosságnak. Az angol nyelvű szakirodalmak inkább a financial literacy³ kifejezést alkalmazzák, amelynek egyaránt megfeleltethető a pénzügyi kultúra és pénzügyi tudatosság. A financial literacy inkább magára a tudásra vonatkoztatható, míg a financial capability inkább az ismeretek gyakorlati alkalmazásának képességét jelenti (Szóke & Tóth, 2023). Magyarországon a Magyar Nemzeti Bank (MNB) az elsők között dolgozott ki

³ Az angol “financial literacy” szó a latin literatus-ból ered, melynek jelentése: művelt, képzett ember, aki tud írni-olvasni.

átfogó definíciót, amely szerint „A pénzügyi ismeretek és készségek olyan szintje, amelynek segítségével az egyének képesek a tudatos és körültekintő döntéseikhez szükséges alapvető pénzügyi információkat azonosítani, majd azok megszerzése után azokat értelmezni, és ez alapján döntést hozni, felmérve döntésük lehetséges jövőbeni pénzügyi, illetve egyéb következményeit.” (MNB, 2008). Az OECD meghatározása szerint a pénzügyi kultúra: „A pénzügyi kultúra a tudatosság, ismeretek, készségek, és viselkedések kombinációja, amelyekre szükség van a megalapozott pénzügyi döntések meghozatalához és végső soron az egyéni pénzügyi jólét eléréséhez.” (Atkinson & Messy, 2012.) Számos kutatás bizonyítja, hogy a jobb számolási és egyéb kognitív képességekkel rendelkező egyének magasabb pénzügyi kultúrával rendelkeznek, de az is megállapítható, hogy a pozitív korreláció ellenére nincs teljes átfedés a kettő között, vagyis a pénzügyi kultúrának egyéb dimenziói is vannak (Lusardi, 2010). A pénzügyi kultúra fogalmát – véleményünk szerint – Süge meghatározása közelíti meg a legjobban, miszerint „A pénzügyi ismeretek és készségek olyan szintje, amelynek segítségével az egyének képesek az alapvető pénzügyi információkat értelmezni, tudatos döntéseket hozni, felmérve döntésük lehetséges jövőbeni pénzügyi következményeit” (Süge, 2010). Azt persze figyelembe kell venni, hogy a pénzügyi kultúra egy része nem tárgyilagos, lexikális tudás, hanem a tudás alkalmazása, ami a szocializáció révén sajátítható el, és ebben fontos szerepet játszik az oktatási háttér. Csorba (2020) szerint is a sokáig, akár évekig tartó, „lassú tempójú” oktatás hozza el az igazi sikert, illetve a pénzügyi termékekre, szolgáltatásokra, fogalmakra vonatkozó attitűdök ugyanúgy a pénzügyi műveltség részét képezik. A gazdasági szocializáció sajnos nehezen és lassan javítható csak, hiszen a gazdasági szocializáció alapjait a család és a korai minták, tapasztalatok jelentik, amit a fiatalok otthonról hoznak, és ez nehezen módosul (Baranyi & Zsigrai, 2023). Ma egy globalizált világban élünk, melyet át és átszönek a pénzügyek. Kimondhatjuk, hogy ma már alapképességnek számít a pénzügyi műveltségre épülő öngondoskodás és a pénzügyi termékek ismerete és használata. Mivel azonban ez az ismertség, illetve az ahhoz tartozó kompetenciák még nem megfelelő szintűek, azokat még fejleszteni és javítani kell (Szóka, 2021).

Miután kutatásunk a jelenleg egyetemi tanulmányaikat folytató hallgatókra irányul, meg kell említeni az ún. Z generáció szokásait is, hiszen a kutatásban résztvevők zöme 1995 és 2010 között született, azaz e gene-

ráció tagjai. (Nem mindenki, mert a levelezős munkarendű hallgatók között vannak 1995 előtt születettek is, de a résztvevők túlnyomó többsége a Z generáció tagja.) Ők azok, akik sokat tartózkodnak a virtuális térben, online médiafogyasztásuk meghaladja a napi 5 órát, okostelefonjuk a „harmadik karjuk”, erős a FOMO érzetük⁴. Nem kimondott vágyuk az anyagi függetlenség, elfogadják a „mama hotel” jelenségét, kevésbé akarnak tárgyakat birtokolni, inkább szolgáltatásként tekintenek ezekre. Szívesen adnak pénzügyi tanácsokat leginkább családjuknak, partnerüknek vagy barátjuknak, még akkor is, ha bevallásuk szerint átlagos pénzügyi ismeretekkel rendelkeznek (Budai & Denich, 2023). Viselkedésük modernnek mondható a pénzügyek világában, természetesnek veszik az érintésmentes fizetési módok alkalmazását, sokan fizetnek bankkártyával (digitalizálják kártyájukat a mobiljukra), nagyobb környezettudatosság jellemzi őket, mint szüleiket, de sajnos ez nem épül be mindennapi pénzügyeikbe (Baranyi, Zsigrai & Széles 2023). Baranyi és Zsigrai kutatása alapján a környezettudatosság és a fenntarthatóság tehát fontos számukra, ennek megfelelően nyilatkoznak, elhanyagolható azok száma, akik nem hallottak a témáról. Ha azonban a konkrétumokra kerül sor, például melyek a zöld pénzügyi termékek, vagy, hogy mit tesznek ez érdekében, akkor már árnyaltabb a kép (Baranyi & Zsigrai, 2023). Zsótér és munkatársainak kutatása rámutat arra, hogy a Z generáció tagjai között vannak „könnyelműek”, akik pénzügyileg sérülékeny csoportnak minősíthetők, jellemző tulajdonságaik veszélyeztetik hosszú távú pénzügyi céljaik megvalósítását. Így ők az egyik fókusz a pénzügyi kultúra fejlesztésének (Zsótér et al., 2022).

Módszertan, hipotézisek

Jelen kutatást 2022. szeptemberében folytattunk le a Soproni Egyetem két karán: a Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Karon és a Benedek Elek Pedagógiai Karon, offline és online formában vegyesen. A kutatás során az elsőéves hallgatók körében szerettük volna felmérni a pénzügyi ismereteiket, annak szintjét és a pénzhez való hozzáállásukat. A pénzügyi ismeretek tekintetében a felmérés során a válaszadók gyermekkori szokásait, a jelenlegi hozzáállásukat a pénzhez, tudásukat az érintett témakörben, illetve a jövőbeni, gyermekeikhez kapcsolódó terveit is megkérdeztük. Jelen tanulmányban a kutatás eredményeinek egy részét publikáljuk.

⁴ FOMO: Fear of Missing Out, jelentése: félelem a kimaradástól.

Cikkünkben azt vizsgáljuk meg, hogy az egyetem két karán a hallgatók vajon hasonló módon viszonyulnak-e a pénzügyi kérdésekhez, témákhoz, illetve hogy a tanulmányok munkarendje szerint lehet-e különbséget tenni a válaszadók között.

Az alapkérdőívben a demográfiai kérdéseket követően zárt és nyílt kérdéseket is feltettünk. Az adatokat Excel és IBM SPSS⁵ Statistics Version 26.0 statisztikai-matematikai szoftverek segítségével elemeztük. A gyakorisági és kereszttáblás elemzéseket alátámasztandó az adatokat halmozott oszlopdiagramokon szemléltetjük. Khi négyzet próbát alkalmaztunk, hogy megvizsgáljuk az egyetem két érintett karán illetve az eltérő munkarendben tanulók pénzügyi ismeretei közötti eltéréseket.

A kutatás kezdetén két hipotézist állítottunk fel:

H1: A két kar hallgatói eltérő módon viszonyulnak a pénzügyi kultúrához és tudatossághoz kapcsolódó témákhoz.

H2: A különböző munkarendű hallgatók eltérő módon viszonyulnak a pénzügyi kultúrához és tudatossághoz kapcsolódó témákhoz.

A két hipotézisnek megfelelően a különböző vizsgálatokat is kétféleképpen végeztük el.

Eredmények, adatforrások

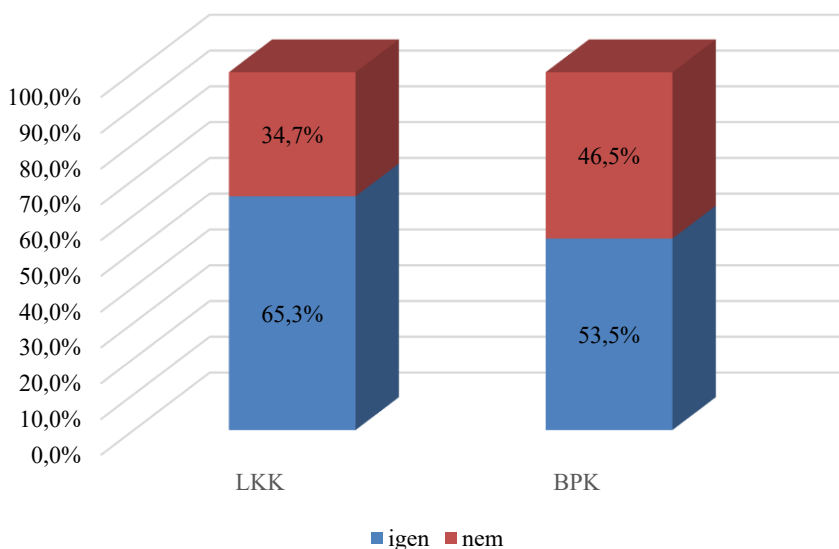
A megkérdezésben összesen 169 elsőéves hallgató vett részt, 98 fő (58,0%) a Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar (LKK), 71 fő (42,0%) a Benedek Elek Pedagógiai Kar hallgatója. (A továbbiakban az adatokat ahol nem lesz külön megnevezve, ott ebben a sorrendben fogjuk közölni.)

A nők jóval nagyobb arányban képviselték magukat a kutatásban, de ez nem meglepő mivel ezen a két karon – különösen a Benedek Elek Pedagógiai Karon – túlnyomórészt hölgyek tanulnak. A résztvevő hallgatók 83,4%-a (141 fő) nő és 16,6%-a (28 fő) férfi. 5 korcsoportot alakítottunk ki: az első csoportban a legfiatalabbak, a 18-19 évesek (51 fő, 30,2%) voltak, a második csoportba a 20-21 évesek kerültek (50 fő, 29,6%), a harmadikat a 22-23 évesek már jóval kevesebben alkották (15 fő, 8,9%), a negyedik korosztályt a 24-25 évesek (12 fő, 7,1%) képviselték, míg az

⁵ Statistical Package for Social Sciences

ötödik csoportba a 26 éves és annál idősebb hallgatók (41 fő, 21,3%) tartoztak. Mivel levelező tanrendű hallgatókat is megkérdeztünk, ezért találkoztunk 22 éves, és annál idősebb résztvevőkkel is. A válaszadók 44,4%-a, azaz 75 fő községben, 39,6%-a, azaz 67 fő városban, 14,8%-a, azaz 25 fő megyeszékhelyen és 1,2%-a, azaz 2 fő pedig a fővárosban lakik. Ha a hallgatók lakhelyénél a vármegyét nézzük, akkor a beiskolázási körzeinknek megfelelően azt tapasztaljuk, hogy a hallgatók csaknem fele (48,5%, 85 fő) Győr-Moson-Sopron, közel negyede (23,1%, 39 fő) Vas, közel tizede (9,5%, 16 fő) Veszprém, szintén közel tizede (8,3%, 14 fő) Zala vármegyéből, maradék kicsivel több, mint egytized (10,8%, 18 fő) pedig 8 másik vármegyéből, illetve Ausztriából és Svájcból érkezett.

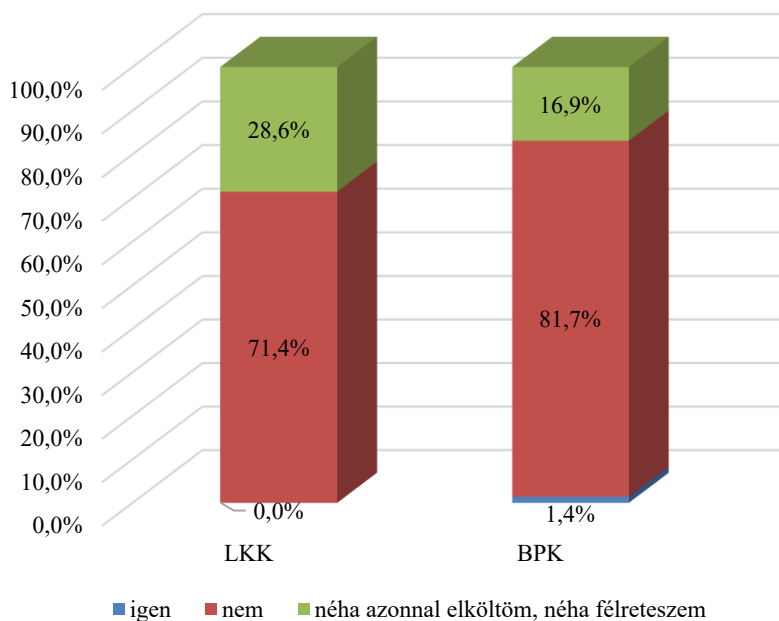
Bár már régóta folyik az általános- és középiskolákban valamilyen pénzügyi oktatás (Pénz7, illetve földrajz tantárgy keretein belül egész blokk szól a gazdasági kérdésekről) a megkérdezetteknek mégis csupán 60,4%-a (102 fő) mondta azt, hogy korábban már részesült gazdasági, pénzügyi oktatásban. Amennyiben a kérdést karokra vetítve nézzük meg, akkor az 1. ábrán láthatjuk, hogy az LKK hallgatóinál valamivel kedvezőbb (2/3 -1/3) az arány, mint a BPK-n ahol közel fele-fele volt.

1. ábra. Részesült-e már korábban gazdasági, pénzügyi oktatásban? (n=169)

Forrás: saját szerkesztés, kérdőíves felmérés alapján

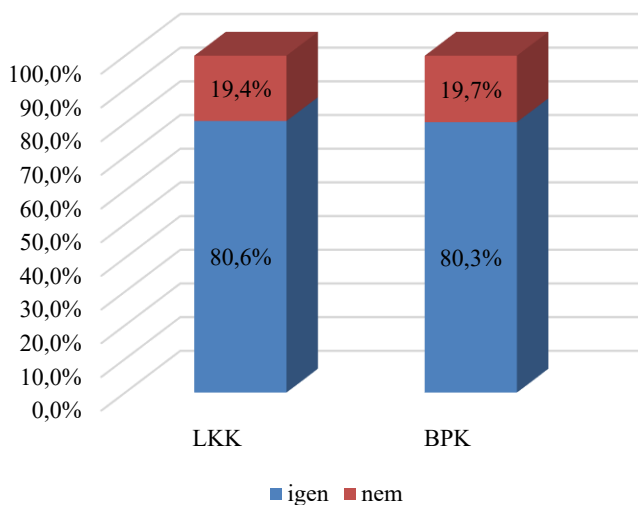
Tovább haladva a pénzhez való viszonyulásban, az összes megkérdezett közül csupán egy BPK-s hallgató (0,6%) válaszolta azt, hogy amint egy kisebb összeghez hozzájut, akkor azt rögtön elkölte. A válaszadók több mint 3/4-e (75,7%, 128 fő) nem költi el, míg a maradék közel 1/4-e (23,7%, 40 fő) néha azonnal elkölte, néha viszont félreteszi ezeket az összegeket. Ahogy azt a 2. ábra is mutatja, a hallgatók karainak szempontjából megvizsgálva láthatjuk, hogy a BKP hallgatói között nagyobb arányban (81,7%) vannak a pénzüket azonnal nem elköltők, mint az LKK hallgatói között (71,4%). A tapasztalt eltérés nem akkora, hogy azt állíthassuk, hogy jelentős különbség van az egyes karok hallgatóinak válaszaiban, a khi-négyzet próba szerint a hallgatók kara és a zsebpénz elköltésnek módja függetlenek egymástól ($\chi^2(2)=4,322$, $p=0,115$).

2. ábra. Amint egy kisebb összeghez hozzájut, akkor azt rögtön elkölte? (n=169)

Forrás: saját szerkesztés, kérdőíves felmérés alapján

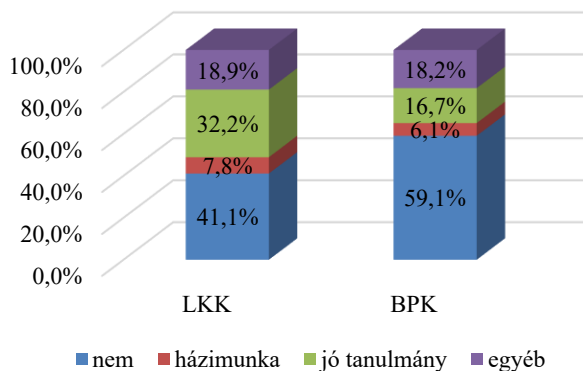
Amiben a hallgatók szinte tökéletesen megegyező arányt képviseltek a két kar között, az a gyerekkorban szabadon elkölthető zsebpénzt kapók aránya: mindkét kar esetében közel 80%-20% az arány (3. ábra).

3. ábra. Gyermekkorban kapott-e olyan zsebpénzt, amelynek elköltéséről maga rendelkezett? (n=169)

Forrás: saját szerkesztés, kérdőíves felmérés alapján

Szintén közel hasonlóan gondolkodnak a két kar hallgatói abban a kérdésben, hogy a jövőben szülőként fognak-e adni a gyereküknek zsebpénzt: a válaszadók 91,8% és 93,0%-a (LKK, BPK) adna. Ugyanakkor abban már jelentős eltérés mutatkozik, hogy aki tervezi a zsebpénz adását, az kötné-e és ha igen, akkor milyen feltételekhez kötné azt. Az LKK hallgatóinál kisebb azoknak az aránya, akik nem kötik semmilyen feltételhez (41,1%), szemben a BPK viszonylag magas arányával (59,9%). A házimunka, mint előfeltétel nagyjából hasonló arányban van (7,8%, 6,1%) a két kar hallgatóinál. A 4. ábrán látható, hogy a jó tanulmányi eredmények az LKK hallgatóinál fontosabb szerepet játszanak (32,2%, 16,7%). Bár az arányokban eltérés látszik a válaszokban, de ezt statisztikailag igazolni nem tudtuk, azaz a hallgatók kara és a jövőben a gyermeknek adott zsebpénz feltételhez kötése között nincs összefüggés ($\chi^2(4)=6,374$, $p=0,173$).

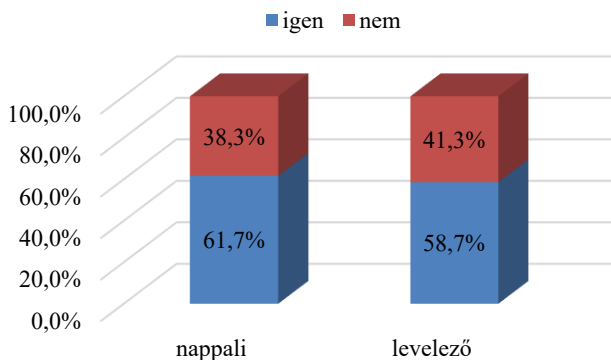

4. ábra. Amennyiben jövőbeni szülőként fog adni gyermekének zsebpénzt, azt köti-e feltételhez, illetve mihez? (n=169)

Forrás: Saját szerkesztés, kérdőíves felmérés alapján

A vizsgálatok második körében azt próbáltuk igazolni, hogy a hallgató tanulmányának munkarendje, azaz az, hogy az adott egyed nappali vagy levelező képzésben vesz-e részt, mutat-e valamilyen összefüggést a pénzügyekkel kapcsolatban feltett kérdéseinkre adott válaszaikkal. Az egyes kérdések esetében a válaszokat a munkarendeknek megfelelő sorrendben (nappali, levelező) tüntetjük fel.

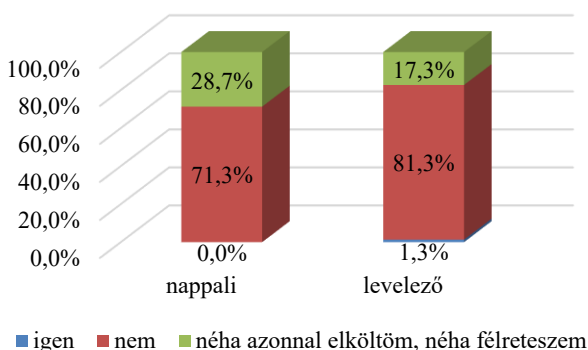
A korábbi gazdasági, pénzügyi oktatásban való részesülés esetében közel hasonló 60%-40% az arány, bár a nappali tagozatos hallgatóknál kicsivel több, mint 61,7% aki emlékszik ilyen jellegű képzésre, míg a levelezősök között csak 58,7% (5. ábra).

5. ábra: Részesült-e már korábban gazdasági, pénzügyi oktatásban? (Munkarend alapján) (n=169)

Forrás: saját szerkesztés, kérdőíves felmérés alapján

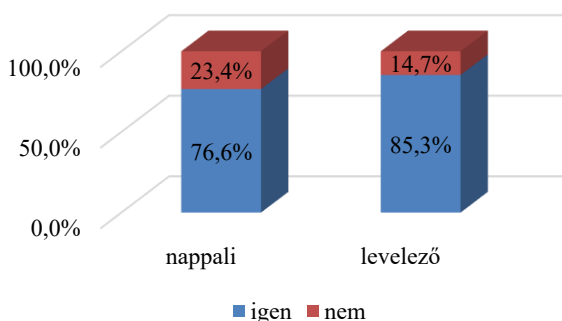
Arra az állításra, hogy „Amint hozzájutok egy kisebb összeghez, elköl-töm”, egyetlen levelezős kitöltő mondta azt, hogy ez rá igaz lenne. Ahogy a 6. ábrán látható, a nappalis hallgatók esetében valamivel kisebb arány-ban (71,3%) mondták azt a válaszadók, hogy nem költik el az ilyen pénzt, mint a levelezős hallgatók esetében (81,3%). Azonban ez a tíz százalékpontnyi különbség sem akkora, hogy statisztikailag is jelentősnek lehes-sen ítélni, amit a lefolytatott khi-négyzet próba is igazolt ($\chi^2(2)=4,097$, $p=0,129$), vagyis a hallgató képzésének munkarendje és a kapott zsebpénz elköltésnek módja nem függ egymástól.

6. ábra. Amint egy kisebb összeghez hozzájut, akkor azt rögtön elköl-ti? (Munkarend alapján) (n=169)

Forrás: saját szerkesztés, kérdőíves felmérés alapján

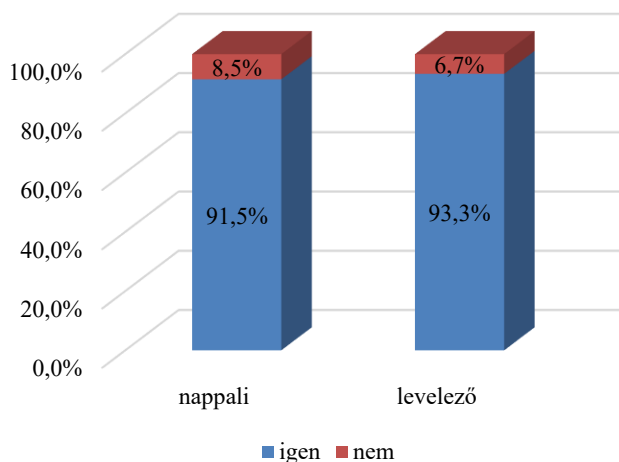
A 7. ábra mutatja, hogy a nappalis hallgatók kicsivel több, mint $\frac{3}{4}$ -e kapott gyermekkorában olyan pénzösszegeket, amelyet szabadon elkölthetett. A levelezős hallgatóknál ez az arány valamivel magasabb (85,3%).

7. ábra: Gyermekkorban kapott-e olyan zsebpénzt, amelynek elköltéséről maga rendelkezett? (Munkarend alapján) (n=169)

Forrás: saját szerkesztés, kérdőíves felmérés alapján

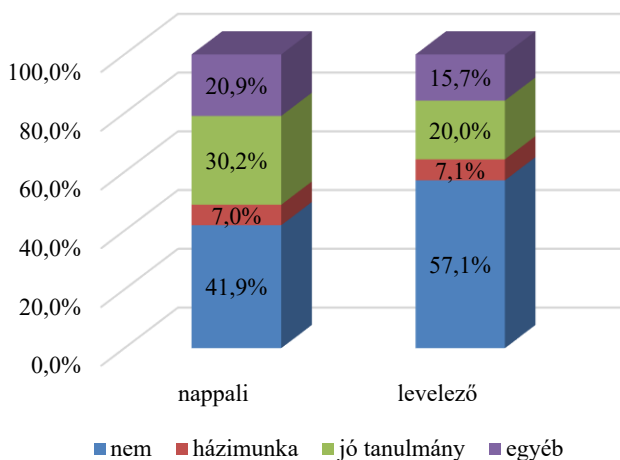
Arról, hogy a jövőben, szülőként miként fognak viselkedni, adnak-e a majdani gyerekeiknek zsebpénzt, amit arra költenek, amire csak szeretnék, a két munkarend hallgatói hasonlóan gondolkodnak: több mint 9/10-ük véli úgy, hogy ad, és alig 1/10-ük mondja most azt, hogy nem ad (8. ábra).

8. ábra: Jövőbeni szülőként fog-e adni gyermekének zsebpénzt, amivel a gyermek maga rendelkezik? (Munkarend alapján) (n=169)

Forrás: saját szerkesztés, kérdőíves felmérés alapján

Az utolsó, 9. ábrán látható, hogy azoknak a nappalis hallgatóknak, akik azt tervezik, hogy a gyermekeik kapnak majd zsebpénzt, 41,9%-a ezt nem köti semmilyen feltételhez, 7,0%-a házimunka elvégzését várja el a pénzért cserében, 30,2%-a jó tanulmányi eredményért adná és 20,9%-a valami egyéb dolgot (pl.: jó sportteljesítményt, magatartást) várna a csemetéjétől. A levelező munkarendű hallgatók esetében az arányok a következőképpen alakulnak: 57,1% nem vár el semmit, ami a nappalisokéhoz képest jóval magasabb arány. A házimunkáért cserébe adott pénznél szinte tízed pontosan megegyezik (7,1%) az arány a két tagozat hallgatóinak válaszai között. A jó tanulmány a levelezősök esetében csupán 20,0% és az egyéb kategória aránya (15,7%) is elmarad a nappalisoknál mérthez képest. Ezek az eltérések ugyanakkor nem érik el azt a mértéket, hogy statisztikailag igazolható módon kijelenthessük, hogy a szabadon elkölthető zsebpénz gyermeknek való odaadásának a feltétele eltér a két különböző munkarendben tanuló megkérdezett kérdőív kitöltő hallgatók között, vagyis a hallgató munkarendje és a zsebpénz adás feltétele nem függ össze ($\chi^2(4)=4,200$, $p=0,380$).

9. ábra: Amennyiben jövőbeni szülőként fog adni gyermekének zsebpénzt, azt köti-e feltételhez, illetve mihez? (Munkarend alapján) (n=169)

Forrás: saját szerkesztés, kérdőíves felmérés alapján

Következtetések, összegzés

A lefolytatott khi-négyzet vizsgálatok nem bizonyították, hogy a megkérdezett hallgatók esetében a karok oktatási profiljának jelentős szerepe lenne a pénzügyi kérdésekhez való hozzáállásban így a H1 hipotézisünket elutasítjuk. A H2 hipotézist is el kell vetnünk, azaz a hallgató munkarendje sem befolyásolja statisztikailag igazolható módon a pénzügyi kérdésekhez való hozzáállást.

A kutatás korlátja maga az adatforrás, azaz a kutatásban résztvevő hallgatók száma, illetve az, hogy ez egy adott egyetemen – a Soproni Egyetemen – készült, annak két karán, egy évben, 2022 őszén. A kutatást – Rektori hozzájárulással – folytattuk, azaz a későbbi években is meg szeretnénk ismételni a felmérést, és a lehetőségekhez képest kibővíteni mind a négy karra. Néhány év elteltével aztán majd további elemzéseket is lehet majd végezni, hiszen összehasonlíthatóvá válnak az idősorok és láthatók lesznek az esetleges változások.

A kutatók és szakértők egyetértenek abban, hogy a pénzügyi ismeretek oktatását már korán, sokak szerint általános iskolában el kell kezdeni. A szerzőknek ennél még drasztikusabb véleménye van, miszerint ennek

már óvodáskorban el kell kezdődnie, természetesen a megfelelő eszközökkel és módszertannal. Kiemelt figyelmet kell fordítani a pénzügyileg tudatos generációk kinevelésére, és ez bizony már kisgyermekkorban kezdődik. Egyetértünk Bárczi Judittal és Zéman Zoltánnal abban, hogy a pénzügyi kultúrába beletartozik a pénzügyi piacok szereplőinek viselkedése, valamint az azt meghatározó gazdaságon kívüli motívumaik, preferenciáik, attitűdjeik és értékeik, különös tekintettel a kockázattal szembeni attitűd, a bizalom és az informáltság problémáira. Ezért is fontos, hogy ne csak a felügyeleti szervek foglalkozzanak a pénzügyi kultúra fejlesztésével, hanem az egész pénzügyi intézményi rendszer (Bárczi, Zéman, 2015).

Irodalomjegyzék

- Atkinson, A. & MESSY F. (2012). Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study, *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, No. 15, OECD Publishing, Paris. DOI: <https://doi.org/10.1787/5k9csfs90fr4-en>
- Baranyi, A. & Zsigrai, H. (2023). A Z generáció véleménye a zöld pénzügyi megoldásokról egy primer kutatás tükrében. *Acta Carolus Robertus*, 13(2), 160-175. DOI: <https://doi.org/10.33032/acr.4646>
- Baranyi, A., Zsigrai, H. & Széles, Zs. (2023). A pénzügyi tudatosság érvényesülése a zöld pénzügyi megoldások terén. In: Széles, Zs., Szőke, T. M. (szerk., 2023). *A mesterséges intelligencia szerepe a fenntartható gazdasági döntésekben – XVII. Soproni Pénzügyi Napok, pénzügyi, adózási és számviteli szakmai és tudományos konferencia: konferenciakötet*. Sopron, Soproni Egyetem Kiadó, 95-106 URL: <https://tinyurl.com/3kmjvufe>
- Bárczi, J. & Zéman, Z. (2015). A pénzügyi kultúra és annak anomáliái. *Polgári szemle : Gazdasági és társadalmi folyóirat*, 11(1-3), 101-108. URL: <https://tinyurl.com/y7x5jmme>
- Budai, E. & Denich, E. (2023). The financial bravery of generation Z. *Acta Academiae Beregsasiensis-Economics*, 2023(3), 227-241. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-3-227-241>
- Csorba, L. (2020). The Determining Factors of Financial Culture, Financial Literacy and Financial Behavior. *Pénzügyi szemle / Public Finance Quarterly*, 2020(1), 67-83. DOI: https://doi.org/10.35551/PFQ_2020_1_6
- Fejes, J. K. (2020). *A pénzügyi tudatosság formálásának lehetőségei a középfokú oktatásban. XIV. Soproni Pénzügyi Napok pénzügyi, adózási és számviteli konferencia konferenciakötete*. Soproni Felsőoktatásért Alapítvány. ISBN 978-615-80230-6-1, 80-88. URL: <https://tinyurl.com/y7p2y5xm>
- Garai-Fodor, M. & Csiszárík-Kocsir, Á. (2018). Miért fontos a pénzügyi ismeretek oktatása a Z generáció véleménye alapján? *Polgári Szemle: Gazdasági és társadalmi folyóirat*, 14(1-3), 107-119. DOI: <https://doi.org/10.24307/psz.2018.0809>

- Gerencsér, D. & Csiszárík-Kocsir, Á. (2024). A fogyasztók vásárlási döntéseinek transzformációja és az infláció befolyásoló hatása. In: Varga, J., Csiszárík-Kocsir, Á., Garai-Fodor, M., (szerk., 2024). *Vállalkozásfejlesztés a XXI. században 2024. I. kötet: Újszerű megállapítások és hagyományos megoldások napjaink gazdasági és társadalmi problémáinak kezelésében*. Budapest, Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar, 138-148. URL: <https://tinyurl.com/276ncu7y>
- Kovács, L. & Nagy, E. (2022). A hazai pénzügyi kultúra fejlesztésének aktuális feladatai. *Gazdaság és pénzügy*, 9(1), 2-19. DOI: <https://doi.org/10.33926/GP.2022.1.1>
- Kovács, T. & Szóka, K. (2020). A pénzügyi kultúra és pénzügyi tudatosság helyzete. In: Kovács, T. & Szóka, K. (szerk., 2020). *XIV. Soproni Pénzügyi Napok: „Gazdaságvédelem és pénzügyi kiutak” pénzügyi, adózási és számviteli szakmai és tudományos konferencia: Konferenciakötet*. Sopron, Magyarország: Soproni Felsőoktatásért Alapítvány, 104-112. URL: <https://tinyurl.com/y7p2y5xm>
- Lusardi, A., Mitchell, O. & Curto, V. (2010): Financial literacy among the young. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 358-380. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.2010.01173.x>
- MNB (2008). *Együttműködési megállapodás a pénzügyi kultúra fejlesztés területén a PSZÁF és az MNB között*. URL: <https://tinyurl.com/3afb53as>
- Prégler K. & Kovács T. (2023). Elsőéves egyetemisták pénzügyi tudása és attitűdje. *Gazdaság & Társadalom*, 33(4), 65-87. URL: <https://tinyurl.com/4r3n38nm>
- Süge, Cs. (2010). A pénzügyi kultúra mérhetősége. In: Tompáné Daubner, K. & Miklós, Gy. (szerk., 2010). *Tudomány napi előadás. Tudományos mozaik 7. Második kötet*. Kalocsa, Tomori Pál Főiskola. 1-11.
- Szóka, K. (2021). A pénzügyi kultúra és tudatosság meghatározása és magyarországi helyzete. *Economica*, 12(3-4), 1-8. DOI: <https://doi.org/10.47282/economica/2021/12/3-4/10417>
- Szőke, B. & Tóth, E. I. (2023). A pénzügyi-gazdasági ismeretek oktatása és a pénzügyi tudatosság összefüggései. *Acta Carolus Robertus*, 13(1), 19-30. DOI: <https://doi.org/10.33032/acr.4082>
- Zsótér, B., Németh, E. & Mészáros, A. (2022). A felsőoktatásban tanuló fiatalok jellemzése pénzügyi céljaik, attitűdjeik és magatartásuk mentén. *Vezetéstudomány*, 53(3), 60-72. DOI: <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2022.03.05>